

Sir Arthur Conan Doyle

EL RETORN
DE
SHERLOCK HOLMES

Relats, III

Traducció de Xavier Zambrano

Epíleg de Josep Lluís Martín Berbois

LA CASA BUIDA

La primavera de l'any 1894 tot Londres estava encuriolit —i la bona societat, consternada— per l'assassinat de l'honorable Ronald Adair en unes circumstàncies francament insòlites i inexplicables. El públic ja coneix els detalls del crim que emergiren en el curs de la investigació policial, però hi ha moltes coses que no transcendiren en aquells moments perquè l'acusació tenia proves tan aclaparadorament inculpatòries que no va caldre exposar tots els fets. Només ara, gairebé deu anys després, estic autoritzat a fornir les baules perdudes que expliquen la totalitat d'aquella curiosa cadena. El cas era prou interessant per si mateix, però aquest interès no és res al costat de la seqüela inconcebible que tingué, la qual va convertir-se en l'esdeveniment més colpidor i sorprenent que he viscut en tota una vida d'aventures. Fins i tot ara, que ha passat un llarg interval de temps, m'emocio no en pensar-hi i torno a sentir aquell inesperat torrent de joia, perplexitat i incredulitat que inundà per complet el meu esperit. Em permeto de dir al públic —que ha mostrat cert interès per aquests esbossos dels pensaments i les accions d'un home extraordinari que de tant en tant li he ofert— que no em culpi per no haver-hi compartit el que en sabia. Ho hauria considerat un deure de gran urgència si no m'ho hagués vedat una explícita prohibició eixida dels seus propis llavis que no ha estat aixecada fins al tercer dia del mes passat.

Com és natural, la meua estreta relació amb Sherlock Holmes va fer que m'interessés moltíssim pel món de la delinqüència i, després de la seva desaparició, sempre llegia puntualment els de-

talls dels diversos casos que tenien transcendència pública. Fins i tot vaig provar en més d'una ocasió, per a estricta satisfacció personal, d'aplicar els seus mètodes i provar de resoldre'ls, val a dir que amb uns resultats ben pobres. Cap d'ells, però, va interessar-me tant com la tragèdia de Ronald Adair. Mentre anava llegint les proves que es van presentar durant el procés i que van portar a un veredict de d'homicidi amb premeditació contra una o diverses persones no identificades, vaig ser més conscient que mai de la pèrdua que la comunitat havia sofert amb la mort de Sherlock Holmes. Hi havia elements en aquell estrany afer que de ben segur l'haurien atret especialment, i els esforços de la policia haurien estat suplementats —o segurament anticipats— per l'experta observació i la ment aguda del millor detectiu d'Europa. Al llarg del dia, mentre feia la ronda de visites, no podia deixar de donar voltes al cas; cap de les explicacions em satisfieia. A risc de fer-me carregós amb una història àmpliament coneguda, recapitularé els fets tal com va conèixer-los el públic en concloure el procés.

L'honorable Ronald Adair era el fill segon del comte de Maynooth, que aleshores tenia el càrrec de governador d'una de les colònies australianes. La mare d'Adair havia tornat d' Austràlia per sotmetre's a una operació de cataractes i ella, el seu fill Ronald i la seva filla Hilda vivien junts al 427 de Park Lane. El jove freqüentava la bona societat i, que se sabés, no se li coneixien enemics ni cap vici destacable. Havia estat promès amb la senyoreta Edith Woodley, de Carstairs, però uns mesos abans el compromís s'havia trencat per decisió mútua i res portava a pensar que hagués deixat una petja profunda en els seus sentiments. Pel que fa a la resta, la vida d'aquell home transcorria dins un cercle reduït i convencional, per tal com era d'hàbits reposats i tenia un tarannà assenyat. Amb tot, la mort visità aquest aristòcrata bonho-

miós de la manera més estranya i inesperada entre les deu i un quart i cinc de dotze del 30 de març de 1894.

Ronald Adair era aficionat a les cartes. Hi jugava tothora però mai amb apostes prou altes per prendre-hi mal. Era membre dels clubs de cartes Baldwin, Cavendish i Bagatelle. Es va saber que la nit de la seva mort, després de sopar, havia jugat tres partides de whist en aquest darrer club. També hi havia estat jugant durant la tarda. El testimoni d'aquells qui van estar jugant amb ell —el senyor Murray, Sir John Hardy i el coronel Moran— va establir que van jugar al whist i que la fortuna de les cartes va caure força repartida. El senyor Adair devia perdre unes cinc lliures, però no més. Tenia una fortuna considerable, i una pèrdua tan minsa de cap manera podia afectar-lo. Gairebé cada dia jugava en un club o altre, però era un jugador prudent i normalment quan la partida s'acabava es comptava entre els guanyadors. De fet, es va saber que unes setmanes abans, fent parella amb el coronel Moran, havia guanyat en una sola sessió la respectable suma de quatre-centes vint lliures a Godfrey Milner i Lord Balmoral. Això és tot el que emergí del seu passat recent durant el procés.

La nit del crim va tornar del club exactament a les deu. La seva mare i la seva germana havien sortit a visitar un parent. La minyona va declarar que el va sentir quan va entrar a la cambra principal de la segona planta, una estança que normalment feia de sala d'estar. Ella hi havia encès la llar de foc i, com que fumejava, havia decidit obrir la finestra. Fins a un quart i cinc de dotze no se sentí cap altre so provinent d'aquella cambra; fou l'hora en què van tornar Lady Maynooth i la seva filla. Ella li volia dir bona nit, així que va provar d'entrar a la cambra del seu fill. La porta estava tancada per dins i els seus crits i trucs no van rebre cap resposta. Van demanar ajut i van haver de forçar la porta. Van trobar el dissortat jove estirat prop de la taula. El seu cap

havia estat horriblement mutilat per l'impacte d'una bala expansiva de revòlver, però no van trobar cap arma d'aquestes característiques a la sala. A la taula hi havia dos bitllets de deu lliures i disset lliures en monedes de plata i or arranjades en petites piles d'import variable. En un full de paper hi havia alguns números i, al costat, els noms d'alguns dels seus consocis dels clubs. D'això, en van deduir que abans de morir havia estat passant comptes per escatir el que havia perdut o guanyat a les cartes.

Una inspecció minuciosa de les proves circumstancials només va servir per embolicar encara més el cas. En primer lloc, no es va trobar cap raó que expliqués per què el jove havia tancat la porta per dins. Existia la possibilitat que ho hagués fet l'assassí abans de fugir per la finestra. Tanmateix, la caiguda era, pel cap baix, de vint peus, i a sota hi havia un llit de safrà en plena floració. Les flors i la terra no havien estat remogudes, ni tampoc es va trobar cap senyal en l'estreta clapa de gespa que separava la casa del carrer. Aparentment, doncs, el jove era qui havia tancat la porta. Però com havia mort? Ningú no hauria estat capaç d'enfilarse per la finestra sense deixar petjades. Si suposem que algú li va disparar a través de la finestra, per força devia ser un tirador de primera per infligir una ferida mortal de necessitat amb un revòlver. A més, Park Lane és una avinguda molt transitada i hi ha una parada de fiacres a cent iardes de la casa. Ningú no va sentir cap tret. Amb tot, hi havia un home mort i hi havia una bala, una bala que s'havia badat com solen fer les bales de punta tova i li havia infligit una ferida que el devia matar a l'instant. Aquestes eren les circumstàncies del misteri de Park Lane, complicat encara més per l'absoluta absència d'un mòbil, per tal que, com he dit, al jove Adair no se li coneixia cap enemic i no havien fet cap intent d'endur-se diners o objectes valuosos de la cambra.

Al llarg del dia tots aquests fets em ballaven pel cap i barrinava la manera de trobar una teoria que els conciliés tots: la ruta de menor resistència que el meu dissortat amic sempre deia que havia de ser el punt de partida de qualsevol investigació. Confesso que no vaig fer gaire via. A la tarda vaig creuar el parc fent una passejada i a les sis vaig trobar-me a la intersecció entre el carrer Oxford i Park Lane. A la voravia, un grup de desvagats, tots amb el coll torçat per contemplar una finestra en concret, em va indicar la localització de la casa que havia vingut a veure. Un home alt i prim, que duia ulleres tintades i que em va fer la sensació de ser un policia de paisà, anava descabdellant una teoria de collita pròpia al rotlle de curiosos que s'havia arraïmat al seu voltant per escoltar-lo. M'hi vaig acostar tant com vaig poder, però les seves observacions em van semblar absurdes, així que, una mica irritat, vaig decidir sortir del rotlle. En fer-ho, vaig topar amb un vell geperut que estava darrere meu i vaig tirar-li a terra uns quants llibres que portava. Recordo que, quan em vaig ajupir per recollir-los, vaig llegir el títol d'un dels volums: *Els orígens del culte als arbres*. Vaig pensar que aquell element devia ser un pobre bibliòfil que, per feina o per afició, col·leccionava volums rars, i vaig provar de disculpar-me per la topada, però era evident que aquells llibres que jo havia rebregat accidentalment eren objectes molt valuosos per al seu propietari. Rondinejant, va girar cua i vaig veure com la seva esquena corbada i les seves patilles blanques desapareixien entre la gentada.

El fet d'observar directament el número 427 de Park Lane no va ajudar-me gaire a aclarir el problema que m'interessava. La casa estava separada del carrer per un mur baix i un reixat que, sumats, no arribaven a una altura de més de cinc peus. Era ben fàcil, doncs, que qualsevol persona pogués entrar al jardí, però la finestra era completament inaccessible perquè no hi havia cap

canonada ni cap altra cosa que pogués facilitar que un home vigorós s'hi enfilés. Més perplex que abans, vaig desfer el camí fins a Kensington. No feia ni cinc minuts que havia entrat al despatx quan la minyona va venir a anunciar-me que algú volia veure'm. Vaig quedar parat en descobrir que qui va aparèixer era justament el vell bibliòfil. El seu rostre angulós i arrugat semblava abocar-se enfora d'un marc de cabells blancs i duia els seus valuosos exemplars, una dotzena almenys, subjectats sota el braç dret.

—Veig que us sorpren veure'm, senyor —digué amb una veu estranya i rauca.

Vaig admetre que sí.

—Bé, tinc la meva consciència, jo, i quan he vingut a veure-us, per culpa de la meva coixesa no he estat a temps d'atrapar-vos abans que entréssiu en aquesta casa. He pensat: treu-hi el cap per veure aquell bon home i per dir-li que si abans m'he mostrat força esquerp no era amb mala intenció, que li estic molt agraït per haver recollit els meus llibres.

—Doneu massa importància a una trivialitat —vaig dir—. Em permeteu que us pregunti com sabíeu qui sóc?

—Bé senyor, no és pas producte d'una indiscreció. Sóc veí vostre. Trobareu la meva petita llibreria a la cantonada del carrer Church i, per descomptat, hi sou sempre benvingut. Potser vós també col·leccioneu llibres, senyor? Mireu, aquí tinc *Els ocells de la Gran Bretanya* i les obres de Catul i *Les croades...* tots a preu de ganga. Amb cinc volums en tindríeu prou per omplir aquell forat que veig al segon prestatge. Fa mal a la vista, així.

Vaig girar el coll per mirar la prestatgeria que tenia darrere. Quan vaig tornar a mirar endavant, Sherlock Holmes era allà, somrient, a l'altra banda de la taula del meu despatx. Em vaig posar dret i el vaig contemplar durant uns segons, immers en una completa estupefacció. Aleshores, segons sembla, vaig desma-

iar-me per primer i últim cop a la meva vida. Certament, una mena de grisalla em va enterbolir els ulls i quan es va dissipar vaig descobrir que tenia el coll de la camisa obert i un regust de brandi als llavis. Holmes estava inclinat sobre la meva cadira amb un flascó a la mà.

—Estimat Watson —digué amb aquella veu que jo havia recordat tantes vegades—, us dec mil disculpes. No em pensava que us afectaria tant.